

HEILSA

Pikkalítil **dimsur** kann viðgera fleiri sjúkur

Í framtíðini kunnu fólk við Parkinson, tunglyndi ella epilepsi fáa hjálp frá einum evarska lítlum elektroniskum implantati.

Í dag verða fólk við hesum sjúk-unum viðgjørd á ymsan hátt. Nøkur fáa heilivág sum tablettir ella við innspræning, meðan onnur noyðast ígjøgnum umfatandi skurðviðgerðir fyri at fáa tamarhald á sjúkuni.

Men nú nærkast ein nýggjur møguleiki. Verkfrøðingar á lærda Stanford-háskúlanum eru komnir eftir, at tað ber til at seta elektriskar eindir inn í mannakroppin og at løða tær trádleys. Hetta fer at gera tað møgult hjá læknavísindini at seta ymsar sensorar og evarska lítil implantatir í støð á mannakroppinum, har hetta ikki hevur verið gjørligt fyrr.

Málið er at menna eindir, sum kunnu halda eygað við kroppinum, viðgera sjúkur og linna pínu. Eitt nú verður hugsað um nervastimulatorar og aðrar stimulatorar og um pacemakerar, sum kunnu endurløðast, sigur verkfrøðingurin Ada Poon, sum stendur á odda fyri verkætlanini, við tíðarritið *Proceeding of the National Academy of Sciences*.

Tann nýggi trádleysi løðingarhátturin ger, at ístaðin fyri tær ofta stóru og klossutu elektronisku eindirnar fer tað nú at bera til at brúka smáar eindir.

– Eindirnar skulu vera so smáar sum gjørligt, so tað verður lættari at implantera tær langt inni í kroppinum. Á tann hátt kunnu vit finna nýggjar hættir at viðgera sjúkur og at linna pínu, sigur Ada Poon.

Tann nýskapandi dimsurin er ikki størri enn eitt riskorn

Mynd: Stanford University

Trádleys løðing

Elektronisk stimulering av heilanum er ein væl kendur viðgerðarháttur, sum verður brúktur í sambandi við tunglyndi og eitt nú Parkinson. Verkfrøðingarnir á Stanford vóna nú, at við teirra kanningum fer tað at bera til at seta smá implantatir inn í heilan, sum senda signalir.

Verkfrøðingarnir hava longu ment eina pacemaker-líka eind, ið er til støddar sum eitt lítið riskorn. Eindin kann løðast við einum trádleysum løðara, sum ikki er størri

enn eitt vanligt gjaldskort.

Hetta við trádleysari løðing er ikki nýtt í sjálvum sær og verður millum annað nýtt til summi sløg av telefonum. Trupulleikin er, at hendan tøkkin brúkar tað, sum verður kallað "near field-bylgjur", sum ikki bera serliga langt. Bylgjurnar steðga, tá tær mæta móttøðu, eitt nú vevnaði í mannakroppinum. Av hesi orsök er tøkkin við trádleysari løðing ikki nógv brúkt innan heilsuøkið.

Men ta avbjóðingina hava Ada

Poon og hennara starvsfelagar nú loyst. Tey hava ment eina elektromagnetiska bylgju, sum fer ígjøgnum vevnaðin í mannakroppinum. Tað merkir, at tað ber til at løða implantatir í gøgnum so sum hjartanum ella heilanum.

Etiskir spurningar

Norski professarin Stig W. Oms-holt ásannar í samrøðu við norska kringvarpið, at tað, sum granskararnir á Stanford University hava avrikað, er sera áhugavert.

Verkfrøðingurin Ada Poon stendur á odda fyri granskingini

Mynd: Stanford University

Hann ávarar tó um, at tann nýggi viðgerðarhátturin kann reisa ymsar etiskar spurningar.

– Tað eru ymisk etisk viðurskipti tengd at tilílkari tøkni, og tað verður uttan iva neyðugt at hugsa seg væl um, áðrenn sumt av hesum verður framt í verki, sigur professarin. Hann leggur tó afturat, at um vit hugsa um, at tann nýggja tøkkin fer at gera aldurdómin hjá fólki betri og at skerja útreiðslurnar til heilsuverkið, so er lítið at ivast í, at hon fær stóran týðning.

Læknar misbrúka granskingarpengar

Summir danskir læknar hava eftir øllum at døma ilt við at skilja, hvat teir kunnu brúka pengar til. Í hvussu er tá talan er um stuðul, sum teir hava fingið til onkra granskingarverkætlan.

Fyri nøkrum mánaðum síðani kom fram, at læknar á Ríkissjúkrahúsinum høvdu keypt sær innbúgv, málningar o. a. fyri stuðulspengar, sum teir høvdu fingið til gransking. Málið varð latið lögregluni.

Nú er aftur galið. Hesaferð snýr

tað seg um átta læknar í Jyllandi, sum hava brúkt granskingarpengar til annað enn tað ætlaða. Tað grovasta dømið er ein lækni á sjúkrahúsinum í Viborg, sum hevur brúkt 160.000 krónur av granskingarpengum til privatar ferðir og døgurðar av tí dýrara slagnum. Læknin er nú burturvístur av sjúkrahúsinum og meldaður til lögregluna. Tær 160.000 krónurnar skal hann eisini rinda aftur.

Fingu ov fáar umsóknir

Sernám fekk ov fáar umsóknir, tá stovnurin fyri einum góðum mánað síðani lýsti eftir einum sálarfrøðingi. Tí varð avgjørt at lýsa starvið leyst av nýggjum.

Talan er um fulltíðarstarv, og virkseimið er út frá høvuðsdeildini í Tórshavn og fevnir um Norðoyggjar, partar av Eysturoynni og miðstaðarøkið. Arbeiðs- og uppgávuørkið er

millum annað at greina og kanna børn upp til 18 ára aldur og at veita starvsfólki og foreldrum ráðgeving og vegleiðing.

Freistin at søkja er 1. juli kl. 16, og Sernám sigur, at starvið verður sett frá 1. september ella so skjótt, sum til ber.

Seks sálarfrøðingar arbeiða í lötuni hjá Sernámi.